

خانه سازی قاجاری در عهد بی خانمان سازی اصالت های ایرانی حامد مرشدلو

چکیده

حکومت قاجار همزاد انقلاب صنعتی و متأثر از تحولات عمیق و گسترده جهانی بود. با عنایت به تحولات ناگزیر منطقه و سفر شاهان قاجار به ممالک غربی و نیز حضور سفیران خارجی در دربار شاهان قاجار، اخذ مسافت از تفکر و نگره های جهانی ناممکن به نظر می رسد. دوره قاجار از این حیث بسیار واجد اهمیت است؛ و در این میان هنر و معماری آینه دار این تحولات می باشد. در این دوره نفوذ اندیشه های غربی که نوعاً مبتنی بر بهره وری از وجه نرم تکنولوژی بود و مدرنیته که برمبنای اصالت تغییر و تساهل و تسامح شکل گرفته بود باعث شد تا سنن و رسوم گذشته با فضای نوآمد غربی خلط شود. برای نخستین بار در تاریخ ایران گونه ای هنر و معماری وارداتی و شاید بتوان گفت کارت پستالی وارد ایران شد که نه برمبنای هویت ایرانی بود و نه ایرانیان ادراک ژرفی از آن داشتند. مطالبه شغف آلود اندیشه غربی که برمطالعه عمیق محقق نشده بود بیش از همه برمعماری خانه های قاجار تأثیر نهاد. این اثرگذاری در دوره های بعد نیز تداوم یافت؛ تا به آنجا که معماری را تا حد ساختمان سازی صرف تقلیل داد.

این مقاله به بررسی علل تغییر فرآیند خانه سازی در ایران اواخر قاجار و پهلوی اول می پردازد. نتایج تحقیق نشان داده است که شیدایی در مواجهه با اندیشه های غربی و وانهادن عقلانیت، منجر به فاصله گرفتن روزافزون از اصالت های بنیادین فرهنگی و حتی قومی شد و معماری ما را از پشتوانه های نظری مطلوب خود واستاند و به عنوان صنعتی یله در میان امواج مدرنیته به این سوی و آن سوی راند.

کلیدواژگان: قاجاریه. خانه سازی. سنت معماری ایرانی. هویت. اصالت